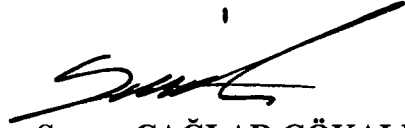

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

34807

Aşağıdaki sorularımın, **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir URALOĞLU** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

Ulaşım hakkı, Anayasa'nın 23. maddesiyle güvence altına alınmış temel bir haktır. Engelli bireylerin özgürce seyahat edebilmesi, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin (BM-EHS) 9., 18. ve 20. maddelerinde açıkça vurgulanmaktadır. Türkiye, bu sözleşmeyi onaylayarak erişilebilirlik ve ayrımcılığın önlenmesi yönünde taahhüt altına girmiştir.

Hava yolu taşımacılığı, engelliler açısından erişim hakkının en sık ihlal edildiği alanlardan biridir. Türkiye'de bu alandaki temel düzenleme, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan "Engelli veya Hareket Kabiliyeti Kısıtlı Havayolu Yolcuları Talimatı (SHT-ENGELSİZ)"dir. Bu talimatta engelli yolculara yardım, erişim ve kolaylık sağlanması öngörülmektedir.

Ancak uygulamada ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle engelli yolcuların uçaklarda uygun koltuk seçimi konusunda mağduriyetleri bulunmaktadır:

- Havayolu şirketleri çoğu zaman engelli yolcuların koridor, ön sıra veya tuvalete yakın koltukları ücretsiz seçmesine izin vermemekte, bu koltukları "ekstra ücretli" kategoride göstermektedir.
- Engelliler için en uygun ve erişilebilir olan ön sıralar, havayolu şirketleri tarafından çoğunlukla "satılmış" veya "önceden rezerve edilmiş" gerekçesiyle engelli yolculara verilmemektedir. Bu durum, aslında şirketlerin ticari önceliklerini engellilerin temel haklarının önüne koyduğunu göstermektedir.
- SHT-ENGELSİZ Talimatı'nda engelli yolcular için koltuk seçimi hakkı doğrudan düzenlenmemiştir; yalnızca oturma düzeninin emniyet ve ihtiyaçlara göre belirlenmesi öngörülmekte, bu da engellilerin özellikle ön sıralardan ücretsiz koltuk talep etmesi konusunda hukuki bir boşluk yaratmaktadır.

- Koltuk seçiminin “konfor tercihi” değil, engelli yolcular için zorunlu bir erişim ihtiyacı olduğu açıktır.
- “Ek ücret talep edilmeden hizmet sağlanması” hükmü olmasına rağmen, uygun koltukların ücretli hale getirilmesi veya sistematik biçimde engellilere sunulmaması, engelli yolcuların eşitlik hakkının ihlali anlamına gelmektedir.
- Şikâyet mekanizmaları (SHGM, Ombudsman vb.) çoğunlukla etkisiz kalmakta, mağduriyetler giderilmemektedir.

Bu tablo, hem 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un, hem de Türkiye’nin taraf olduğu BM Engelli Hakları Sözleşmesinin açık ihlali anlamına gelmektedir. Engelliler için ulaşım hakkının sağlanması yalnızca bir sosyal sorumluluk değil, devletin anayasal ve uluslararası yükümlülüğüdür.

Bu bağlamda;

1. SHT-ENGELSİZ Talimatı’nda engelli yolcular için koltuk seçimi hakkı doğrudan düzenlenmediği göz önüne alındığında, bu alandaki hukuki boşluğun giderilmesi için Bakanlığınız yeni bir düzenleme hazırlamayı planlamakta mıdır?
2. Engelliler için en uygun olan ön sıralar ve koridor koltuklarının havayolu şirketleri tarafından “satılmıştır” veya “ücretli kategoride” gerekçeleriyle engelli yolculara verilmemesi, eşitlik ve erişim hakkı açısından Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmektedir?
3. “Yardım ve erişim hizmetlerinin ek ücret talep edilmeksizin sağlanacağı” hükmü (Madde 10 ve 11) açıkça ortada iken, uygun koltuk tahsisinde ek ücret talep eden hava yolu şirketleri hakkında bugüne kadar herhangi bir idari yaptırım uygulanmış mıdır?
4. 2022–2024 yılları arasında engelli yolcuların koltuk seçimi ve oturma düzenine dair Bakanlığınıza ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’ne iletilen şikâyetlerin sayısı kaçtır? Bu şikâyetlerin kaç sonuçlandırılmıştır?
5. Engelli yolcuların uçuş sırasında bağımsız hareket edebilmesi için, ön sıralardan ücretsiz koltuk seçme hakkını garanti altına alan açık bir hükmün Talimat’a eklenmesi yönünde çalışma yürütülmekte midir?
6. Türkiye’nin taraf olduğu BM Engelli Hakları Sözleşmesi uyarınca, hava taşımacılığında engellilerin ayrımcılığa uğramaması için Bakanlığınız hangi ek önlemleri hayata geçirmeyi planlamaktadır?